

Nr 840

Av herrar Johansson i Växjö och Sundkvist, om företagsdemokrati.

(Lika lydande med motion nr 659 i Första kammaren)

Förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare har undan för undan förbättrats i vårt land. Tidigare stundom hätska motsättningar och konflikter har ersatts av ömsesidigt förtroende och samarbete. Saltsjöbadsavtalet av år 1938 kan betecknas som en avgörande vändpunkt i detta hänseende. Detta avtal åtföljdes under 1940-talet av flera avtal rörande samarbetet mellan företagsledning och anställda. Avtalet rörande företagsnämnder, som tillkom år 1946, får anses vara det viktigaste av dessa och ett betydelsefullt framsteg i fråga om företagsdemokratien. Jämsides med utvecklandet av dessa institutionella former för samarbete har en ömsesidig förståelse växt fram. Insikten om de dominerande gemensamma intressena har alltmer kommit att överväga de intressemotsättningar som finns mellan arbetsgivare och arbetstagare rörande arbetsvederlagets storlek m. m. Detta har underlättats av att de stora och viktiga avgörandena inte sker direkt mellan arbetsgivare och arbetstagare utan genom uppgörelser mellan dessas organisationer. Arbetstagarna är medvetna om att stabila, rationella och framtidsdugliga företag är en fördel, både för den enskilde arbetstagaren och för arbetstagarna som grupp. Arbetsgivarna eller företagen är å sin sida medvetna om att de anställdas intresse för företaget och dess utveckling liksom deras trivsel och tillfredsställelse i arbetet är produktiva faktorer av stor betydelse.

Samarbetet inom företagsnämnderna har — jämsides med andra faktorer — medverkat till den nämnda intressegemenskapen. Även i andra avseenden har företagsnämnderna haft stor betydelse, bl. a. i fråga om tillskapandet av en förtroendefull atmosfär i samarbete mellan företagsledning och anställda. Frågan är om inte tiden nu är mogen att ytterligare utbygga detta samarbete och denna form av medinflytande som följer av aktivt verksamma företagsnämnder. Härvid uppkommer frågan om huruvida de anställda bör beredas ett mera reellt inflytande på företagets ledning, dvs. frågan om en ytterligare utbyggd företagsdemokrati.

I mindre företag, t. ex. sådana där företagaren eller huvuddelägaren har den arbetsledande funktionen och/eller arbetar sida vid sida med de anställda, medför detta spörsmål knappast några problem. Där kan syftet sägas vara

tillgodosett informellt, vilket man också dragit konsekvenserna av beträffande företagsnämnderna. Inom större företag, där särskilda former är behövliga, uppkommer komplicerade frågeställningar.

För de anställda är det givetvis av intresse att företagsdemokratien inte bara gäller inom den privata sektorn utan också inom den offentliga. Sålunda uppkommer frågan om vilka former en utbyggd företagsdemokrati skall ha för att kunna förenas med gällande rättsgrunder inom den kommunala och den statliga sektorn. Inom den privata sektorn kan liknande frågeställningar uppkomma, enär olika förutsättningar föreligger beträffande aktiebolag och ekonomiska föreningar. Ett annat väsentligt spörsmål inom både den offentliga och den privata sektorn synes vara hur en utbyggd företagsdemokrati skall kunna etableras inom företag eller institutioner med flera eller många arbetsplatser på olika håll i landet. Särskilda spörsmål torde också uppkomma beträffande utländska aktiebolag som har företag inom landet. Slutligen kan det nämnas att det torde vara en principiellt viktig fråga om en utbyggd företagsdemokrati skall etableras genom företagsnämnderna eller om andra former skall utvecklas vid sidan av dessa.

Det synes angeläget att bl. a. dessa spörsmål närmare klarlägges så att grund erhålles för konkreta ställningstaganden. Vi föreslår därför att riksdagen anhåller om utredning i ämnet.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förutsättningslös och allsidig utredning rörande utbyggd företagsdemokrati inom både den privata och den offentliga sektorn i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1967

Bertil Johansson (cp)

i Växjö

Tage Sundkvist (cp)
